

Nieuwsbrief Afrikagetuigenissen vzw
Driemaandelijks/oktober 2019
P708863 / 3080 Tervuren
G. Bosteels, J. van Ruusbroecstraat 15
3080 Tervuren

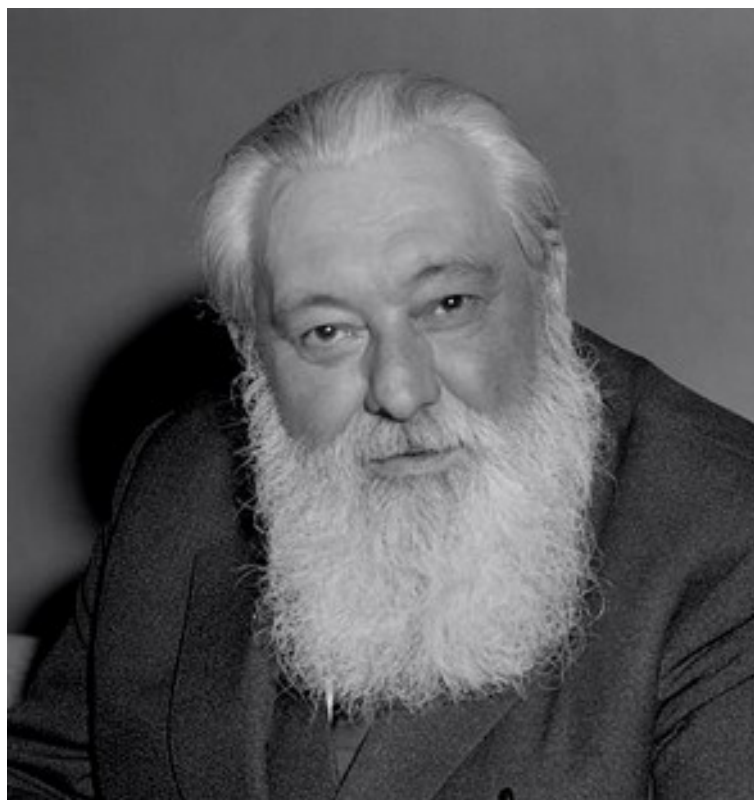
België-Belgique
P.B. – P.P.
3080 Tervuren
BC 30592

AFRIKAGETUIGENISSEN

Nieuwsbrief nr. 48

Oktober 2019

*In het voetspoor van Pater Damiaan : dokter Frans Hemerijckx, wereldberoemd leproloog.
Bij de vijftigste verjaardag van zijn overlijden (Zie blz. 6 tot 9).*

Ledenbijdragen

*Wij zeggen hartelijk dank voor de ontvangen lidmaatschapsbijdragen.
(Zie de aanvullende lijst op blz. 23)*

*Ook al vliegen de jaren voorbij, toch blijft de herinnering
aan onze Congojaren onuitwisbaar in de harten gegrift.
Het is dringend geboden het respect voor dit verleden te handhaven.*

TER HERINNERING :

***EEN BIJDRAGE VAN 15 € VOLSTAAT OM IN REGEL TE ZIJN MAAR
BIJKOMENDE STEUN WORDT STEEDS MET DANK TEGEMOET GEZIEN***

Rekeningnummer :

IBAN : BE67 0014 2540 4387 – BIC : GEBABEBB

<i>In dit nummer :</i>	<i>blz.</i>
Glijdt het Westen weg ? (Guido Bosteels)	3
Quo vadis, Congo ? Over de indrukken van Mathieu Zana Etambala	4
In het voetspoor van Pater Damiaan... Wij herdenken de legendarische melaatsendokter Frans Hemerijckx	6
En nog steeds het Afrikamuseum...	..10
Het tragische lot van Burundi.	11
Waar is het goud van de Simba's gebleven ?	16
De zware reis van zuster Humiliana (4)	15
In memoriam	22
Dank voor ontvangen bijdragen (aanvullende lijst)	23

Glijdt het westen weg ?

“China koopt Afrika uit !” Dat is het thema van een interessante bijdrage in het weekblad “Trends”, waarin uitstekend uit de doeken wordt gedaan hoe de Chinezen in snel tempo bezig zijn hun posities in Afrika uit te bouwen... en meteen de westerse belangen in dat continent in het gedrang te brengen. Zij gaan daarbij op discrete wijze tewerk, zodat de werkelijke omvang van de huidige Chinese economische invasie in Afrika niet steeds duidelijk aan het licht komt.

Meer dan een Afrikaans land, maar ook landen in Zuid-Amerika en Azië, zijn zo al in nauwe schoentjes komen te zitten toen ze, bijvoorbeeld wegens de daling van grondstoffenprijzen, niet langer in staat bleken te zijn de lasten van door China toegestane leningen te torsen. Als compensatie maakt China van zulke crisistoestanden prompt gebruik om de hand te leggen, hetzij op een of andere haveninfrastructuur, op olie-inkomsten, ofwel nog op een of ander interessant elektriciteitsbedrijf. Zo komen belangrijke econo-mische sleutelposities geruisloos in Chinese handen terecht.

Volgens geruchten zijn er nu al anderhalf miljoen Chinezen die in Afrika leven en werken : ondernemers, IT-specialisten, technici, handelaars... De infrastructuur in Afrika vaart er natuurlijk wel bij : stuwdammen, luchthavens, belangrijke verkeerswegen komen in snel tempo tot stand. Maar intussen krijgt China rustig – en wellicht op voordelige wijze – de gelegenheid om zich de grondstoffen toe te eigenen waarvan het donkere continent zo rijk voorzien is en waaraan het zo’n dringende behoefte heeft.

En de Afrikaanse mens bij dit alles ? Zijn dagelijkse behoeften krijgen bij dit alles niet meer aandacht dan vroeger, maar de plaatselijke machthebbers hebben het wel gemakkelijk: de Chinezen zijn niet zo kittelorig als de westerlingen wanneer het gaat om de eerbied voor mensenrechten, om rechtmatig bestuur, milieubescherming, redelijke arbeidsvoorwaarden en dergelijke. Ook inzake omkoperij knijpen ze ook gemakkelijker een oogje dicht.

Anderzijds lijkt toch wel het bewustzijn te groeien dat de massale krediet-verstrekking vanuit Peking finaal tot gevolg zal krijgen dat een halve wereld in economisch en politiek opzicht met de druk en de invloed van de Chinese overmacht af te rekenen zal krijgen. Begrippen als “financiële gijzeling” of “schuldslavernij” komen in de omgang.

En ons oude westers halfrond ? Ondanks deze neo-kolonisatie die zich via deze snel verschuivende invloeden aandient, lijkt niemand er de slaap bij

te laten. Deze onbezonnen gemoedsrust zal ons wellicht nog zwaar aangerekend worden wanneer zal worden vastgesteld dat onze komende generaties in een simpele figurantenrol vervallen zullen zijn.

Guido Bosteels, Voorzitter

Quo vadis, Congo ?

Een gedegen kenner van het heden en verleden van onze voormalige kolonie, de 'vervlaamste' Afrikaanse historicus Mathieu Zana Etambala stelt een diagnose zonder omwegen : "Afrika bloeit zalig open, Congo klapt verder dicht"; Zo luidt de titel van een omstandig en openhartig interview dat hij heeft toegestaan aan het weekblad 't Pallieterke'.

Onze auteur windt er geen doekjes om : hij doorreist met droeve ogen zijn geboorteland en hij aarzelt niet daarbij te erkennen dat de schrijnende neergang van zijn land niet steeds maar weer op rekening van de vroegere kolonisatoren geschreven kan worden. Integendeel betreurt hij dat de Congolezen met zulke grenzeloze onzorgvuldigheid zijn omgesprongen met de koloniale en missionaire erfenis die de Belgen hun, nu bijna zestig jaar geleden, hadden nagelaten.

Een koud stortbad was voor hem uiteraard de politieke komedie die zich heeft afgespeeld als resultaat van de verkiezingen van eind 2018. Na twee jaar ongrondwettig uitstel, had het verloop van de kiesverrichtingen enige hoop doen rijzen, maar ze zijn uitgelopen op een groteske miskleun. Zana Etambala vertelt dat hij een week lang slecht geslapen heeft toen de manifest wederrechtelijke aanstelling van Felix Tshisekedi tot president van de republiek bekend werd gemaakt, een figuur waarvan hij zich afvraagt of hij zijn taak zal aankunnen. "Het Congolese volk heeft niet gekregen waar het recht op heeft ", luidt het.

En het binnenland ?

Dat is natuurlijk het grote zorgenkind ! De landbouwproductie geraakt, bij gebrek aan wegen en verkeersmiddelen, niet ter bestemming, een toestand die natuurlijk niet bevorderlijk is voor de productiviteit. De Chinezen profiteren van die toestand om bij gelegenheid duizenden tonnen rijst aan Congo te leveren, hoewel die ter plaatse geteeld had kunnen worden. Overigens ontbreken overal, bij gebrek aan het gepaste onderwijs, geschoolde werkkrachten : technici, landbouwers, vaklui,... De Chinezen hebben hun heil gevonden in het realiseren van grandioze projecten, die evenwel niet zijn afgestemd op de plaatselijke noden van de gewone man. Voor de zo nodige ontwikkeling van een middenklasse van ambachtslui is er geen aandacht : kleine bedrijven in de meubelmakerij, bouw, schrijnwerkerij fietsenconstructie, onderhoud en herstellen van auto's, enz. zijn onbestaande. Kan men zich voorstellen dat in een stad als Mbandaka (voorheen Coquilhatstad), die thans 100.000 inwoners telt, geen enkel van dat soort bedrijven te ontdekken valt.

Ook de sector toerisme, een nochtans voor de hand liggende bron van inkomsten in een land dat zo rijk is aan natuurschatten, blijft bij gebrek aan infrastructuur en knowhow zowat volledig onontgonnen.

Investeren ?

In Congo een bedrijf opstarten is een uiterst dure aangelegenheid. Wie er wil gaan investeren moet ervoor zorgen, vooraleer de nodige vergunningen in handen te krijgen, dat 30 procent van de investeringswaarde in de zakken van een of andere obscure autoriteit terechtkomt. Hoeft het te worden gezegd dat zulk een profitaat, dat sterk met de inlandse cultuur verweven is, een zware rem vormt op de ontwikkeling van het land.

Mogen wij ons dan ook afvragen hoe het te verklaren valt dat de diaspora, die zo welig omspringt met haar vlamme banbliksems tegen beweerde misstanden uit de koloniale tijd, toch zo weinig of nooit de stem verheft tegen het wanbeheer dat zo zwaar weegt op het bestaan van de gewone mens en zulk een verlamdend effect heeft op de economisch expansie van Congo. En wie kent er nochtans de prachtige troeven niet die het land in zijn bezit heeft en diensgevolge toch onbenut blijven.

De elite

Zana Etambala verwijt de Congolese elite dat ze enkel aan zichzelf denkt en niet aan de tewerkstelling van de jonge generatie. Sedert zes jaar bestaat te Kinshasa een '*Ecole nationale d'Administration*' naar Frans model, vertelt hij, maar de afgestudeerden staan voor een muur : de oude krokodillen die de lucratieve machtsposities bezetten zijn niet bereid met de wettelijke leeftijdsgrens rekening te houden : vermits er geen pensioenregeling bestaat, zetten zij liever hun rijkelijk betaalde job voort – of doen ze alsof – en laten ze de jong-gediplomeerden voor de deur wachten tot later...

Bittere armoede

De landvlucht, die de mensen met de ijdele hoop vervult op een beter lot in de grootsteden, heeft – naar het voorbeeld van zoveel andere gehypertrofieerde megapolen in andere onderontwikkelde landen – schrikwekkende vormen aangenomen. Daar waar de koloniale overheid de bevolking van het toenmalige Leopoldstad had weten te beperken tot 4 à 500.000 inwoners, zijn we nu aan minimum 12 miljoen toe : niemand heeft een idee van het juiste cijfer.

Als er één nobel man aan te wijzen valt die sterk begaan is met die schrijnende armoede, noemt onze auteur de aartsbisschop van Kinshasa, Mgr. Ambongo Besungu. Dat is een franciscaan, wat uiteraard zijn bezorgdheid nog beter verklaart. Naar het heet is er ook van protestantse zijde kritiek te horen op de schreeuwende ongelijkheid die door de zogenaamde elite van het land in stand wordt gehouden.

Een klap op de vuurpijl kan met het wel noemen dat het huidige bewind het plan heeft opgevat om 180 miljoen dollar te besteden aan de bouw van een presidentieel paleis. Wel te verstaan wordt daartoe geen openbare aanbesteding nodig geacht, maar een gewone onderhandse overeenkomst schijnt te volstaan. De rest laat zich raden...

Bloeiend Afrika ?

"Afrika bloeit zalig open", lezen wij in de titel van het interview, maar helaas wordt in de tekst zelf ervan niet nader ingegaan op dit 'bloeiende Afrika'. Inmiddels kregen wij

wij in ons land het bezoek van de tot President van de Republiek uitgeroepen Felix Tshisekedi. De ietwat verzuurde betrekkingen tussen de beide landen worden rechtgetrokken en aan beloftevolle verklaringen die ons een waar Congolees renouveau beloven is er geen gebrek. Wij hopen hartsgrondig dat de energie en de morele kwaliteiten niet in gebreke zullen blijven die nodig zijn om in de ontzaglijke noden van dit potentieel kansrijke Congo te voorzien.(GB)

In het voetspoor van Pater Damiaan...

*Wij herdenken de legendarische melaatsendokter
Frans Hemerijckx, die vijftig jaar geleden overleden is.*

Inderdaad, op 14 oktober van dit jaar was het precies 50 jaar geleden dat de alom bekende arts Frans Hemerijckx, weldoener van de lepralijders, slechts 67 jaar oud, het tijdelijke met het eeuwige verwisselde.

Geboren en getogen te Ninove in een diepgelovig gezin, had hij, ondanks de tegenkanting van zijn ouders, al vroeg zijn zinnen gezet op een overzeese medische loopbaan. Reeds tijdens zijn studies geneeskunde te Leuven werd hij, militant Vlaamsgezind student, samen met zijn studiemakker, de latere minister Ludovic Moyersoen, medestichter van een "Missiebond der Vlaamse Studenten" in het Jezuietenhuis te Leuven, waarvan hij al dadelijk praeses werd. Uiteraard schreef hij zich in voor een aanvullende vorming in tropische geneeskunde.

Inmiddels was hij ook verliefd geworden op zijn stadsgenote, Marie-Salome Grootaert, een band die ook al niet ten volle in de smaak viel van zijn ouders. Zo vertrok hij in juli 1929, alleen, naar Belgisch Congo voor rekening van de Medische Hulpdienst voor Missies. Wel werd overeengekomen dat hij ter plaatste zou nakijken of zijn verloofde het tropisch klimaat zou aankunnen.

In de Kasaïprovincie arriveert hij uiteindelijk in de missie van Tshumbe-Sainte-Marie, waar hij reeds 's anderendaags druk aan het werk schiet want de behoeften zijn

enorm en de medische infrastructuur is nog wel erg ondermaats. Hij werd er pijnlijk getroffen door de fel verspreide endemische kwalen als slaapziekte, venerische ziekten, pian en, uiteraard, lepra.

In mei 1930 kan hij eindelijk zijn verloofde omhelzen en wordt hun huwelijk in Luluaburg ingezegend door Mgr. De Clercq. De huwelijksreis wordt een 700 km. lange tocht per vrachtwagen naar Tshumbe... Na enige maanden begint de on vervulde kinderwens van de jonge vrouw echter zwaar te wegen en de tropische omgeving blijkt haar niet bijzonder mee te vallen. Ze vervalt in een diepe depressie en overlijdt in augustus 1931.

Na een korte terugkeer huiswaarts en een moeilijke periode, vat Frans het jaar daarop de draad weer op. Met de tomeloze energie die hem kenmerkte slaagde hij erin naast de bestaande leproserie van Tshumbe een veel grotere nieuwe leproserie op te richten die al vlug over meer en meer uitgebreide middelen kon beschikken en als een modelinstelling kon gelden. Ze werd alom bekend onder de naam **Dikundu**, wat de veelzeggende betekenis heeft van 'elkaar helpen'. Hoe dan ook aanzag hij de afzondering waaraan de melaatsen daar onderworpen werden eerder als een onafwendbare maar weinig ideale oplossing, nodig om de verspreiding van de kwaal te beperken. Ook aarzelde hij niet ten strijde te trekken tegen de alom verspreide polygamie, waarvan hij aangevoeld had dat die naast ethische bezwaren ook op medisch vlak nadelige effecten bleek te hebben.

Ondertussen was hij hertrouwd, en wel met niemand minder dan de jongere zus, Betsy, van zijn overleden eerste echtgenote. Met haar kreeg hij vier kinderen. Om redenen van studies en gezondheid dienden deze nochtans meestendeels in België te verblijven, samen met hun moeder, uiteraard.

Een punt van zorg voor de artsen was de houding van de inlanders tegenover de ziekte. Niet zelden gaf deze – misschien wegens een reflex van zelfbehoud ? – aanleiding tot afstoting van de ongelukkigen die besmet bevonden werden. Zo was Dr. Hemerijckx op een dag te weet gekomen dat een oud moedertje in volslagen afzondering in het woud leefde, in de meest onbeschrijflijke omstandigheden, overrompeld door allerlei ongedierte. Door weer en ontij wist hij haar in de brousse terug te vinden, vertrouwde haar toe aan het hospitaal van de zusters, waar zij weer kon worden opgeknapt zodat ze naderhand naar haar verwanten terug kon keren.

Dokter Hemerijckx voelde zich bijzonder gelukkig toen hij kennis kreeg van de behandeling van lepra met sulfonen, een middel dat de besmettelijkheid van de kwaal sterk afremde en zelfs kans op genezing kon bieden. Zo ontstond de mogelijkheid om over te schakelen naar ambulante behandeling. Deze revolutionaire ontwikkeling, waarin hij een pioniersrol gespeeld heeft, bood het enorme voordeel dat de patiënten niet langer aan hun familiebanden onttrokken dienden te worden maar in hun eigen familiaal milieu konden worden verzorgd.

Paradoxaal maar logisch : het succes van deze nieuwe behandeling gaf aanleiding tot een onverwacht grote aangroei van het aantal patiënten. Inderdaad, tal van zieken hadden zich schuil gehouden, uit vrees naar een leprozerie verwezen te worden, maar de nieuwe methodiek bracht hun de moed bij om uit de clandestiniteit te treden en weer onder hun gewone omgeving opgenomen te worden.

Een gelukkig toeval wil dat wij onder onze leden een arts hebben leren kennen, dokter Luc Hermans (thans nagenoeg 98) die wellicht een van de laatste getuigen is die nog de gelegenheid gehad heeft om dr. Hemerijckx aan het werk te zien en kennis te maken met sommige van zijn soms heel persoonlijke werkmethodes. Zo vertelde hij ons bijvoorbeeld dat dr. Hemerijckx in een frigo stukken moederkoek (placenta) bewaarde die nuttig bleken te zijn bij het helen van de veel voorkomende wonden op de onderste ledematen van de patiënten. Ook wist hij, soms met primitieve middelen, protheses te vervaardigen die nuttig konden zijn om kwetsuren te voorkomen of die aan de zieken betere mogelijkheden boden om zich te verplaatsen.

Hij ontwierp ook allerlei vormen van bezigheidstherapie om de mensen aan te zetten hun menswaardigheid te vrijwaren. Zo leerde hij onder meer aan zijn zieken hoe ze potten konden bakken. Hij kocht die potten zelf op maar als hij plaats te kort kreeg, sloeg hij die desnoods zelf aan scherven. Immers, niet de opbrengst was voor hem belangrijk, wel de indruk te wekken dat het leven voor de zieken nog zin had.

De ontwikkeling van de “geneeskunde onder de bomen”, die door de nieuwe medische techniek, de sulfonen, mogelijk werd, waarvan dr. Hemerijckx zich een voorvechter toonde, en die ook veel belangstelling wekte vanwege ons vorstenhuis, bezorgden hem over de grenzen heen een grote bekendheid.

In 1954, na 25 jaar Congo, gaf dr. Hemerijckx gevolg aan een verzoek om zijn kunde en werkkraft ter beschikking te stellen van de Indiase regering zodat hij, met de medewerking van drie opmerkelijke Belgische vrouwelijke medewerkers, zijn zogenaamde “spreekuren onder de bomen” in het leven heeft kunnen roepen in Polambakkam, waar in 1955 een *Belgian leprosy Center* werd opgericht.

Dr. Hermans werd geroepen om dr. Hemerijckx op te volgen als de officiële lepra-deskundige van de Kasai-provincie, een functie die sinds 1950 aan deze laatste was toegewezen.

In 1960 stelde dokter Hemerijckx zich ter beschikking van de Wereldgezondheidsorganisatie. Hij heeft een opmerkelijke invloed gehad op de publieke opinie en de praktijk ten overstaan van de leprakwaal. Zo is het dat men van uit heel wat landen als Thailand, Afghanistan en Zuid-Korea bij hem te rade is gekomen om te putten uit zijn ervaring in de strijd tegen deze kwaal.

In 1965 keerde hij uiteindelijk naar België terug, meer bepaald naar Grimbergen, overladen met allerlei eerbewijzen zoals, niet het minst, het Lint van Commandeur in de Orde van Sint-Gregorius, dat hem door paus Pius XII persoonlijk was overhandigd. Hij werd medisch adviseur van de Damiaanactie en nam verder deel aan tal van buitenlandse wetenschappelijke congressen. Zo had hij ook goede betrekkingen aangeknoopt met de beroemde Franse promotor van de strijd tegen lepra Raoul Follereau.

Hoewel hij meer en meer last begon te krijgen van gezondheidsproblemen ondernam hij nog in 1969, samen met zijn echtgenote, een reis naar India, waar hij o.m. de priesterwijding van zijn zoon Piet, Jezuiet, bijwoonde.

Hij overleed te Leuven, zoals hierboven vermeld, op 14 oktober van datzelfde jaar.

Een ultiem eerbewijs : zijn naam werd geschonken aan een planetoïde (1993 BX 13).

Literatuur :

- > Hilde Eynikel : Spreekuur onder een boom (Davidsfonds, 2002)
- > P.G. Janssens, M. Kivits en J. Vuylsteke : Médecine et Hygiène en Afrique centrale
- > Dr. Luc Hermans : interview Afrikagetuigenissen
- > Wikipedia : v° Hemerijckx

De stad Ninove vergeet haar ereburger dokter Frans Hemerijckx niet !

Op zondag 13 oktober organiseerde het plaatselijke stadsbestuur een herdenkingsdag. Na een plechtige viering in de Onze-Lieve-Vrouwekerk vond een bijeenkomst plaats aan het monument dat ter ere van dokter Hemerijckx is opgericht.

Door zijn biografie Hilde Eynickel werd duiding verschaft bij de figuur van deze beroemde arts en namens de stad werd hulde gebracht door schepen H. Evenepoel.

Tot slot van de plechtigheid werd een “stadsgedicht” voorgedragen, “**De tranen van lepra**” door stadsdichter Willie Verhegge. Het luidt als volgt :

Hier, op een steenworp van Dender en fabrieken
Stond zijn wieg en speelde Frans als kind.
Hier draaide zijn vader kunstig kaarsen,
Was moeder in de weer met winkel en gezin.

Maar de jonge dokter droomde snel ver weg,
naar het duister hart van Afrika en
de littekens van de ziekte die door Damiaan
uit de kerker van het groot vergeten werd gered.

Ik zie Frans speels dansen met Marie Salome
op de tonen van het prille huwelijksgeluk,
daarna wenend aan haar veel te vroege broussegraf
of in zijn werk op de vlucht voor zijn verdriet.

Dan kwamen India en Polambakkam
als een nieuwe thuis voor zijn gevecht
met de klamme klauwhand van de lepra,
hij liet er zich met bloemenkransen tooien,

een feest van kleuren rond zijn grijze baard.
Tot hij moe en ziek de trage uren telde,
op zijn gelaat een gouden lepratraan.
Laten wij hem niet, nooit vergeten.

En nog steeds het Afrikamuseum...

Lezer, ik weet dat mijn verhaal eentonig is... Dit zijn woorden die een beroemd auteur ooit neerschreef, maar de problematiek van het vernieuwde Afrikamuseum is nu eenmaal van die aard en blijft ook zozeer actueel dat wij niet anders kunnen dan er andermaal op terug te komen.

Een eerste aanleiding daartoe wordt ons aangebracht door een Afrikakenner als geen ander, Mathieu Zana Etambala, de alom bekende onderzoeker, die trouwens als zodanig verbonden is aan de bedoelde instelling. *Qui bene amat, bene castigat* wellicht : het is inderdaad zo dat deze expert nogal wat bezwaren tegen de vernieuwde instelling op schrift had gesteld, in de vorm van een artikel dat hij ter publicatie aan De Standaard had aangeboden, maar het zal allicht weinigen verwonderen dat de redactie van die krant geen oren had naar deze kritische bedenkingen...

Het valt natuurlijk niet te verwonderen dat Zana Etambala andere accenten plaatst dan wij, maar opmerkelijk is in elk geval dat hij net als wij de afdeling "Geschiedenis" van het vernieuwde instituut als "bedroevend" betitelt. Daar waar wij bijvoorbeeld de nadruk hebben gelegd op het opvallende gemis aan aandacht voor de (katholieke en protestantse) evangelisatie, die toch als een essentieel element van de Europese inbreng op het Afrikaanse continent moet worden aangemerkt, betreurt hij van zijn kant, en niet zonder reden, dat de figuur van Simon Kimbangu en de door hem gestichte Kimbangistische beweging in het nieuwe museum helemaal niet aan bod komt.

Naast heel wat bemerkingen van eerder technische aard veroordeelt hij al even terecht het lot dat aan een aantal beeldhouwwerken uit de koloniale tijd is toebedeeld, die naar een soort "sloopkamer" verwezen werden. Er was toch geen afdoende reden om de historische betekenis van deze "koloniale" kunst op zulke manier te verwerpen ?

Laten wij toch betreuren dat deze auteur niet stil is blijven staan bij de onaanvaardbare manier waarop de verantwoordelijken omgesprongen zijn met de herinnering aan koning Leopold II. Het borstbeeld van de vorst staat nu in een hoekje en zijn blik is naar buiten gericht, alsof hij zich van zijn verleden wou afwenden.

Volgens geruchten was een afvaardiging van de Congolese ambassade onlangs in het Museum poolshoogte komen nemen met het oog op een mogelijk bezoek door president Tshisekedi ter gelegenheid van diens verblijf in België. Op hun vraag om een verklaring over de ongewone plaatsing van het bedoelde beeld zou hun zijn geantwoord dat dit zo was omdat België niet meer akkoord ging met het beleid van deze vorst. Dat antwoord zou bij de Congolese diplomaten niet in goede aarde gevallen zijn, bij zoverre dat het aanvankelijk geplande bezoek van president Tshisekedi aan het Afrikamuseum uit diens reisprogramma werd geschrapt.

Nadat ons eigen staatshoofd zich manifest afzijdig had getoond t.a.v. het vernieuwde Museum, ziet het er dus naar uit dat ook een tweede staatshoofd verkoos afstand te nemen van de opvattingen die bij de renovatie van het Museum hebben voorgelegen. (GB)

Het tragische lot van Burundi

Het bovenstaande opschrift is de vertaling van de titel van het boek "LE DESTIN TRAGIQUE DU BURUNDI " dat recent werd gepubliceerd door ons trouw medelid, ereambassadeur Louis Jaspers. Als er iemand ooit blijk heeft gegeven van verknochtheid en encyclopedische kennis in verband met onze zo probleemrijke voormalige mandaatgebieden Rwanda en Burundi dan is het wel degelijk deze uitstekende vriend !

Met dit nieuwe boek is Louis Jaspers natuurlijk niet aan zijn proefstuk ! Als we goed rekenen tellen zijn boeken over Rwanda, het eerste, het tweede en het derde samen, net 1100 bladzijden. Daaraan voegt hij nu dit vierde boek toe, ditmaal aan het buurland Burundi gewijd, dat nog eens 391 bladzijden telt ! Vergeten we daarbij ook het onberekenbare aantal tijdschriftartikels en interviews niet die deze uitzonderlijk mededeelzame auteur op zijn actief heeft ! Hoeft het gezegd, dat zijn dossierkennis, zijn rijk archief en bovenal zijn onfeilbaar geheugen alle records kloppen !

Het tiental jaren (van 1952 tot 1962) dat zijn loopbaan in het toenmalige Ruanda-Urundi telt, vertrok vanuit een idyllische periode van "**Pax Belgica**", in een geest van sociale rust en wil tot vooruitgang en welvaart, waarbij de Belgische voogdijoverheid zowel door het inlandse bewind als door de bevolking met welwillendheid en erkentelijkheid werd bejegend. Alles kwam in een stroomversnelling terecht na de Conferentie van Bandung in 1955, die een krachtige geest van snelle verandering over de zogenaamde "derde wereld" aangewakkerd had.

Bij de aanvang van zijn loopbaan in 1952 had Louis Jaspers nochtans zijn bewondering niet onder stoelen of banken gestoken voor de vorderingen die tijdens de vorige decennia waren gemaakt. De overtuiging overheerste dat de Belgen het bij het rechte eind hadden met een systeem van indirect bestuur. Het was geen afgedwongen gezag, maar een autoriteit die vorming en gerechtigheid nastreefde, zo betoogt hij.

Het heet dat zowel Mwami Mutara III in Rwanda als Mwami Mwambutsa in Burundi beducht waren voor de gevolgen die een overhaaste evolutie naar een radicaal nationalisme voor hun resp. ambtsgebieden zou kunnen hebben. En inderdaad een eindeloze reeks conflicten bloedbaden, wreedheden vloeide uit deze snelle politieke evolutie voort, waarop wij in dit kort bestek natuurlijk niet kunnen ingaan, maar die door de auteur haarfijn in zijn boek worden geanalyseerd.

De auteur laat daarbij niet na erop te wijzen dat de tragische ontwikkelingen in Burundi, waar de tegenstelling Hutu-Tutsi niet dezelfde verbeterheid vertoonde als in Rwanda, deels aan het Rwandese drama moeten worden toegeschreven.

Het boek is uitgegeven door "Editions Scribe" (www.editions-scribe.com).

Waar is het goud van de Simba's gebleven ?

In 1964 heeft het rebellenleger van Stanleystad grote hoeveelheden goud naar Soedan weten over te brengen. Die schat zou nooit naar Congo zijn teruggekeerd. Waarom niet ? Het ziet ernaar uit dat voormalig Congolees president Joseph Kabila er meer over weet.

Meer dan 54 jaar na die transfer naar Soedan werd het goud dat de Simba-rebellen hadden samengeraapt nog steeds niet teruggegeven aan Congo. Hoe is dat mogelijk ? In een recent boek, *"Soumialot et le secret des Simba"* heeft een zekere Yves Hofmann, zoon van een vertrouweling van de vroegere revolutionair Gaston Soumialot, die de transfer had beredderd, een onderzoek uitgevoerd.

Een ding blijkt zeker : de schat bestaat. Christophe Gbenye, president van de 'efemere' Volksrepubliek Congo-Stanleyville, die aan het bewind is geweest van augustus tot november 1964 en waarin Soumialot minister van Defensie was, heeft het bestaan ervan erkend in 1991.

In november 1964 werd de rebellie, die 1.500 mensen gegijzeld hield in Stanleystad (Kisangani), beangstigd door de snelle vorderingen die de "Ommegang", onder het bevel van kolonel Vandewalle had weten te maken. Dat zette de rebellen ertoe aan een omvangrijke buit te evacueren naar Soedan : diamant, ivoor, Belgische frank, en vooral goud, geplunderd uit de plaatselijke banken en uit de kluizen van de Mijnmaatschappij Kilo-Moto, die tijdens de decennia 1950-60 meer dan 85 ton heeft geproduceerd. In Soedan werden de rebellen in de stad Juba ontvangen door generaal Omar El Bechir, die de macht zal grijpen in 1993. De schat wordt overgebracht naar de *Bank of Sudan* te Khartoum. Een ontvangstbewijs voor de levering van 27,64 ton goud wordt op 21 november 1964 afgeleverd door de gouverneur van de bank, El Sid el Fil.

Volgens de Soedanese advocaat van Soumialot heeft er een tweede deposito plaatsgevonden, ter waarde van minstens 5 ton, in 1965. Ook zou deze bank viermaal goud hebben verkocht aan de Zwitserse bank UBS. Gelet op de huidige stijgende goudprijzen zou, zonder rekening te houden met aanverwante verrichtingen, meer dan 1 miljard dollar op het spel staan.

Het lot van de buit was ernstig vertroebeld door onenigheid die ontstaan was tussen Gbenye, Soumialot en de nummer drie in het spel, ex-generaal Nicolas Olenga. Deze Olenga komt in 1986 in Brazzaville te overlijden in onbekende omstandigheden. In juli vragen Gbenye en Soumialot aan de *Bank of Sudan* het goud over te brengen naar een stichting die ze in Zwitserland hebben opgericht in samenwerking met de voornoemde Martin Hofmann. Dit initiatief blijft echter zonder gevolg.

Valt de zaak daarmee in de vergetelheid ? Dat was zonder Laurent Kabila gerekend, die in 1964 een ondergeschikte was van Gaston Soumialot. Vader Kabila dus, inmiddels president geworden, zocht contact op met Martin Hoffman. Deze toonde zich inschikkelijk op voorwaarde dat het geld zou dienen om het lot van 20.000 Simba's te verzachten die naar Oeganda gevlucht waren en naar sociale projecten in Congo. Kabila probeerde echter Hofmann te omzeilen en reisde naar Khartoum in de

vergeefse hoop de schat in zijn bezit te krijgen. Na te zijn vermoord, komt zijn zoon Joseph op de proppen, die op zijn beurt initiatieven probeert te nemen.

De publicatie van de bovenstaande gegevens heeft nu echter aanleiding gegeven tot een reactie van een zekere Yamba Yamba Salumu, schoonzoon van de inmiddels overleden Gbenye, die gedurende 25 jaar secretaris-generaal van het MNC/L was en thans lid is van het nationaal comité van die partij. Volgens Salumu zou Joseph Kabila erin geslaagd zijn 16 ton goud op te nemen “voor de aankoop van wapens”, zulks uiteraard in overleg met president El-Béchar, maar zonder contact met het MNC/L. Schoonzoon Salumu houdt evenwel staande dat zijn partij het bedoelde goud blijft opeisen, op grond namelijk van het Soedanese recht dat het bezit van de buit toekent aan de eigenaars. In het gegeven geval valt het dus toe aan de overleden voorzitter, Christophe Gbenye, aldus Salumu.

(Bron : afrique.lalibre.be)

Het gezond verstand van Alain Bomboko

Voor wie het niet zou weten of het misschien toch wel kon vermoeden, is Alain Bomboko de zoon van de allereerste minister van Buitenlandse Zaken van de in 1960 gestichte Congolese republiek, Justin Bomboko. In de onderstaande open brief rekent deze Alain op een bijzonder welsprekende manier af met de steeds maar weerkerende agressieve oprispingen van de zogenaamde Congolese diaspora.

(Uit het Frans vertaald)

Beste vrienden van de Congolese diaspora,

Moeten wij verenigingen oprichten voor mensen die van mooie bloemen houden of van zonsondergangen of van mooie vrouwen ? Ik ben een volbloed Congolees. Mijn huid heeft dezelfde kleur als die van jullie maar ik ben niet van plan lid te worden van een van uw verenigingen die zich inzetten voor de zogenaamde Congolese diaspora in België. Mijn gedrag is zo voorbeeldig mogelijk en daarmee wil ik onze oorspronkelijke identiteit een dienst bewijzen...

Ik woon sedert mijn vier jaar in België. Ik herinner me niet echt onrechtvaardig behandeld te zijn geweest omwille van mijn huidskleur. Tijdens de speeltijd hebben mijn makkers wel eens gelachen met mijn kroezelkop, op straat werd ik wel eens nageroepen als Bamboela, een soort grappen dat ik altijd toegeschreven heb aan jeugdige onbezonnenheid.

Ik was een kwajongen zoals zij en ik herinner mij ooit zelf domweg met een roodharige jongen gelachen te hebben. Erger was een jongen met krulhaar die heel zijn schooltijd lang “caniche” genoemd werd, wat niet belette dat we hem graag hadden. In de lagere school van Komen – een taalgrensgemeente – werden de kinderen van Franse origine met de vinger gewezen, terwijl ik, Congolees, tot de Belgen gerekend werd. Maar na enkele dagen ging dat alles wel de mist in.

Zo heb ik goed onderwijs genoten, in goede kameraadschap, in diverse scholen in Henegouwen, Brussel en Namen. Niet zelden werd ik op weekends uitgenodigd bij

de ouders van een schoolkameraad. Het was geen 'Congolees' die gevraagd werd maar 'Alain', een joviale vriend. We deden dezelfde spelletjes, we lachten om dezelfde grappen, we hadden dezelfde bekommernissen. Ik zong de liedjes van Jacques Brel, beefde bij gelegenheid voor Eddy Merckx en volgde enthousiast Anderlecht in de Europacup. Dat verliep allemaal zonder lid te zijn van een van uw verenigingen. Mijn "*belgitude*" werd moeiteloos door mijn ADN opgeslorpt.

Als ik in Kinshasa ben geniet ik net als jullie van de Congolese cultuur. Ik dans volgraag de rumba, ik vertel grappen in het lingala en doe me graag tegoed aan lekker gekruid eten. Maar sommige avonden in de tropen gaan mijn gedachten toch weer naar worst met appelmoes, mosselen of Vlaamse carbonnaden. Hebben jullie nooit die ongebreidelde lust naar gegratineerd witloof gevoeld ?

Maar mijn zin voor België is niet louter culinair ! Onder de blakende zon van Kinshasa voel ik soms heimwee naar zonlicht dat door gele herfstbladeren gefilterd wordt, of naar de vlaktes in Condruz wanneer ze door een blanke sneeuwlaag overdekt zijn, of naar de grappen van een vriend uit Sint-Gillis en, uiteraard, naar een of andere vriendin, blonde of brunette. Terug in Zaventem, stelt het Vlaamse accent mij weer gerust. Ik voel me vertrouwd met de antipathie van het douanepersoneel. De overdadige Congolese levensvreugde, midden al die miserie, kan soms op de zenuwen gaan werken.

In Brussel ben ik vaak de enige Congolees in musea, schouwburgen of in de opera. Waar zijn dan de oprichters van al die verenigingen ? Jullie gaan zich toch niet verstoppen in de Muziekacademie van Oudergem, noch in mijn schaakclub op het Flageyplein en nog minder in de tribunes van Anderlecht, waar ik geregeld zit. Ik zie jullie evenmin in de boekhandels, noch wandelend in een of ander park.

In de metro merk ik jullie wel op, hard roepend over de telefoon. Jullie willen een rechtsstaat in Congo, maar met welk doel als jullie niet eens weten te genieten van de rechten die in België gewaarborgd zijn, en waar cultuur en sport toegankelijk zijn tegen redelijke prijzen ?

In februari 2018 heb ik een boek gepubliceerd, dat ik volgens de wettelijke regels gedeponereerd heb bij de Nationale Bibliotheek van België. Zo heb ik een bijdrage geleverd tot het Belgisch cultureel patrimonium.

Vrienden van de diaspora, wat hebben jullie gedaan om België te danken dat jullie heeft binnengehaald, maar dat jullie niettemin zo graag met kritiek overladen ? Aan hen die zich zo ongemakkelijk voelen in het land van Kuifje zou ik de raad willen geven eens in een getto in de Verenigde Staten te gaan wonen of in sommige achterbuurten in Thailand of Noord-Afrika, ofwel als Afrikaan in China te gaan studeren. Na een beetje bekomen te zijn van een of andere stevige pandoering zullen jullie zeker met een mooi Brussels accent weten te mompelen: "Het was toch nog zo slecht niet in België!"

Alain Bomboko

De zware reis van zuster Humiliana (4)

Wij zijn nu aan het vierde en laatste deel toe van het reisverhaal van zuster Humiliana, van de Gentse orde der Zusters van Liefde, zoals geplukt uit een boek uit 1964, van de hand van professor-Scheutist Marcel Storme, met als titel : "Pater Cambier en de stichting van de Kasai-missie". Wij herinneren aan de drie vorige fragmenten (Nieuwsbrieven 45, 46 en 47) waarin de zuster via een eerste en een tweede brief aan haar familie het relaas brengt van de naar huidige normen bijna onvoorstelbare reis van een bijzonder vitale zuster Humiliana en haar gezelschap, onder de hoede van de bekende pater De Deken, eerst via de beruchte karavaanroute, van Matadi tot Leopoldstad, en vandaar uit per rivierboot... en tenslotte het laatste deel van de reis opnieuw te voet.

Natuurlijk blijven wij trouw aan de sappige gewesttaal waarin deze kranige en stijlvaardige kloosterzuster haar verhaal in deze laatste brief afsluit – of althans de meest typerende passages hieruit – over het traject Mfinirivier-Luluaburg. Herinner u wel het tijdperk : wij schrijven 1893-1894, midden in het Congo-Vrijstaat-regime.

Geloofd zij Jezus-Christus.

Zeer lieve Moeder, Broeders en Zusters,

Vandaag kom ik met de rest van mijn reisverhaal af. Ik zit hier te Luluaburg in de keuken te koekeloeren, en schrijf al rechtstaande op mijnen heerd; hij is wat hooger als thuis. Ge kunt wel peinzen dat ik den tijd niet hebbe om schoone behoorlijke brieven te schrijven, dus is er eene fout in of eene inktvlek op, ge moet er zoo nauw niet naar zien ; ik zal toch mijn beste doen om alles zoo schoon mogelijk te doen. Ik heb tot 12 December de reis beschreven, als ik mij niet bedrieg, met den dag inbegrepen.

Dus ik begin met den **13 December**. Met den vroegen zien wij van verre een wilde os waarop men eenige schoten lost, doch hij is, gelukkig voor hem, buiten bereik der kogels. Nochtans het gerucht ervan doet hem wild en woest opschieten en hij vlucht in volle vaart als een bezetene de bosschen in. Wij laten hem loopen en vervoorderen ras onzen weg zoodat wij om 11 ure reeds terug in de Kasai-stroom zijn.

(Van de Mfini naar Lusambo)

Het vleesch van den hippo smaakt voortdurend overheerlijk. De negers zijn bezig met het hunne in hoopjes te leggen; 't is zoo vuil dat men er zou van walgen en begint reeds een geur uit te wasemen die allesbehalve de neus streelt.

Wij blijven om 3 ure in den achternoon stil. Bij hoog water kan men hier hout opdoen, hetgeen bij laag water onmogelijk is, want dan beletten de zandbanken en moerassen het bosch te naderen. De stroom is hier zeer breed, misschien wel een kleen uurken. Hier en daar ziet men zandbanken, die als gele streepen boven 't water uitkijken; er zijn vele eilandekens op den stroom waar boomen en groen op wassen; er zijn er zelve die op 't water een wandelingske doen: die varen met heel hun huishouden op 't water, boomen en struikgewas, alles mag mee; zij drijven heel statig ons schip voorbij; 't is plezierig hé; ge zoudt alternets peinzen dat het slechts schepen zijn die op 't water mogen wandelen, doch in den Congo is dat toch zoo niet. Wij zijn hier aan den ingang der *Wissmann-pool*.

(.....).

Om 4 ure stilstand, en ze moeten weer achter hout, doch dezen keer zijn zij neerstig geweest en wij kunnen den **15 december** om 6 ure vertrekken. Wij varen door aangename wandelingen. De stroom is hier doorweven van eilandekens die soms een verrukkend zicht opleveren. Om 10 ure staan wij aan een dorp waar de kapitein levensmiddelen koopen wil. De inwoners, altijd bevreesd als ze witte menschen zien, komen gewapend met hunne lansen om ons te bezien; geen nood dat wij hen zullen opeten.

Een uur nadien vertrekken wij en bespeuren weldra in de verte een stoomschip dat ons volgt. Het is de "Ville d'Anvers", op weg naar Lusambo, aan boord 300 soldaten hebbende om versterking te brengen aan M. DHANIS, die afgesloten is door de Araben die weer hunnen krommen neus getoond hebben. Hij komt ankeren nevens ons en 's avonds is de kapitein en de doctoer komen koffij met ons drinken.

Wat een prachtige avond ! Wij hebben voor ons de Kasai in gansch zijne breedte. De warme heete zon daalt plechtig naar beneden en gaat nu andere werelddeelen beschijnen. De hitte van den dag heeft plaats gemaakt voor een licht avondkoeltje dat ons aangenaam streelt. De zon laat achter zich eene breede roodgele streep die op 't water een tooverachtig en heerlijk schouwspel oplevert. De rood-gele glans weer-spiegelt zich in 't licht kabbelende water van den breeden Kasaistroom en werpt een overheerlijke gouden tint op heel die wilde natuur. Wat is God toch groot die zulke schoone dingen bewerken kan, en goed van zulks van zijn schepsels te laten bewonderen!

16 December Wij trekken vroeg op en om 9 ure staan wij aan een dorpje om te koopen. Na een goed half uur trekken wij er van door. Seffens komen de dorpelingen zich vertoonen. De mannen koiffeeren zich hier in plaats der vrouwen. Wij zien de zonderlingste tournuren op het hoofd die men bepeizen kan. De vrouwen dragen het haar heel kort en zonder den minsten tooi: dat is hier de omgekeerde wereld.

(.....)

18 December. Reeds vroeg is alles in beweging. Doch wanneer men zoo een half uurke op gang is, begint het te smooren dat het onmogelijk wordt voor den kapitein van het schip goed te richten, zoodat hij verplicht is te stoppen. Hij ziet niet meer waarheen hij zich begeeft, en bespeurt dat hij in plaats van opgaan teruggaat. Na een half uur klaart het op en kunnen wij gerust voortgaan. De dag passeert zonder aanmerkelijke bijzonderheden, en na een wandelingske op den vasten grond gaan wij gerust slapen.

19 December. Dezen morgen is er toch geen al te goed nieuws. "Ville d'Anvers" ligt nevens ons geankerd en de kapitein doet ons dezen morgen de lawete dat er 40 van zijn mannen het hazenpad gekozen hebben. Hij zendt er zijne soldaten achter en mlddelerwijl trekken wij verder op. Koud, slecht weer, in 't geheel niet aangenaam; regen en donder van 's nuchters vroeg; wij zijn reeds elf ure en het regent nog maar altijd voort. Tegen den noon klaart het eenigszins op, 't welk te pas komt om onze jakken en schapulieren te stijven, maar 't en droogt toch niet. Om 4 ure stilstand. Hier komt ons de "Ville d'Anvers" weerom vervoegen: men heeft de 40 wegloopers van te morgen niet teruggevonden.

(.....)

23 December. Vandaag varen wij naar Bena-Bendi, eenen post van den Staat aan de monding van den Sankuru gelegen. Wij laten rechts de Kasai liggen en varen de Sankuru op. Wij komen te 9 ure te "Bena-Bendi" en staan hier voor heel den dag. Wij hebben ons hier schier dood verveeld. Waarom toch hé ? Daarom. Wij zijn heel content van onze matten morgen vroeg te mogen oprollen.

24 December. Kerstavond. Vandaag, Zondag, hebben wij het geluk de H. Mis en Communie te hebben. Wij bereiden ons om weerdig naar ziel en lichaam den Kerstdag te vieren.

De Sankuru is eene breede rivier met vele eilandekens op. Ik zie er hier twee voor mij, zoo groot als eene schort, en daarop wonen toch menschen. Vele van hunne chimbeguen steken slechts nog eventjes met hun dak boven 't water. Dat zijn hier oprechte waterratten.

's Namiddags haal ik eens mijne heele kookkunst voor den dag om smakelijk den grooten Kerstdag te vieren. Sr HYGINE helpt mij. De kapitein der "Ville d'Anvers", den doctoer en de mecanicien zijn allen uitgenoodigd. Sr HYGINE en ik trekken naar beneden en daar tusschen armen en beenen van de vuile negers moeten wij ons een weg banen, want bij dag krioelt het, en tusschen al dat gewoel moeten wij onzen kok slaan. Wij jagen ze van rond de stove en fardeeren en lardeeren maar dat het een lust is om zien en alles is excellent. Men heeft gefeest tot elf ure en waarlijk goed gefeest *en l'honneur du bon petit Jesus.*

Wij hebben verscheidene Kerstliederen gezongen en andere godvruchtige gezangen, want onze Deensche kapitein is een groot liefhebber van dergelijke gezangen. Dus hebben wij ons allen goed vermaakt en is den avond tot iedereens voldoening aangenaam gepasseerd, dank aan de tegenwoordigheid van onze immer kluchtige en vreugdige Pater DE DEKEN: die zou de stijfste menschen doen tranen lachen. Wij hadden alles op zijn beste gepareerd en zoo maar al te voorschijn gehaald wat wij hadden om de feest zoo plechtig mogelijk te vieren. Zelve waren er een aantal electrieke bellekes aanwezig, welk het minste windje deed ringelen en tingelen dat het een plezier was. Leutig, he?

Na elf ure, als elk vertrokken was, werd de autaar opgeslagen en alle onze beste ornamenten uitgehaald. Och Heere! 't was toch nog pauverkes, maar Ons Heere heeft hem in den ware Kerstnacht wel met een arme stal en kribbeke tevreden gehouden.

[**Kerstnacht**]. Om 12 ure hebben wij 2 missen. Oh! wat geluk van onder den blauwen hemel, te midden van den stille nacht, onze stemmen te mogen verheffen om Hem, den Schepper en Maker van alles, vreugdevol te groeten bij zijne zaligen de komst in onze ellendige wereld om zijn arm schepsel liefde en hulp te komen brengen. O wat heb ik aan U gedacht, Moeder, Broeders en Zusters, in die heilige uren. Wat heb ik voor U toch gebeden. De goede Jezus geeft vandaag al wat hem gevraagd wordt en daar heb ik een goed gebruik van gemaakt. Lieve Jezuke, in zijne beminnelijke kindschheid, boezemt zulk vertrouwen in ! 'k Zal maar niet trachten zulke nachten te beschrijven, 't ware mij toch onmogelijk. Om 2 ure is alles gedaan en wij trekken tevreden voor eenige uren naar bed, doch 't gaat niet om te slapen.

25 December. Zalige Kerstdag, Moeder, en aan heel de familie! Wij hebben het geluk nog eene H. Mis te hooren, zoodat Onze Lieve Heer ons ook ons deel in zijn feest gegeven heeft.

Wij gaan goed vooruit, doch nu stooten wij al met eens op eene zandplaat. Gelukkiglijk waren wij er nog niet vast op, zoodat wij er redelijk rap van waren. Voorts altijd water en groen. Om 4 ure, statie. De mannen van de streek, die rond ons schip komen, zijn nu nog anders gecoiffeerd: hun hoofd is glad geschoren, uitgenomen een truisje boven op het hoofd. Hoe zij dat overblijvende struikje gepalisterd hebben kan ik niet zien, want zij dragen er ofwel een groen boom blad op ofwel een klein gevlochten mutsje. Zij vangen visch in eene groote mande, grof bewerkt, die langs boven eene ronde vormt van 15 cm doorsnede, langs onder is het puntachtig, geheel puntachtig, geheel toegevrocht. Langs boven, er is een tweede mand die in de eerste schuift en omtrent tot in 't midden der eerste komt, met eene opening van omtrent 20 cm doorsnede. 't Schijnt dat ze daar heel groote visschen kunnen mede vangen. Ze geraken er heel gemakkelijk in, doch vinden den uitgang niet meer. Ik zag er een krokodillejong inzitten die ze met een stok doodsloegen.

26 December. Heden komen wij aan een post van S.A.B., "Moki-Kama". Daar was slechts een bediende, M. ANDRE. Heel zijn zwart personeel had het hazenpad gekozen. Hij en had aleens *geen* boy meer om zijn eten te koken. 't Gaat er soms lief toe in den Congo, zooals ge ziet. De kapitein geeft dien heer twee van zijn dienstjongens en hij ontvangt hier hout voor twee dagen. Hier komt een klein riviertje, de Luili, zich prettig in de Sankuru werpen. Die goede heer geeft ons de toelating om eens in zijnen hof te wandelen en er alles uit te nemen dat ons aanstaat. Wij vinden er excellente goede tomaten en komkommers en doen er eene goede provisie van op. Wij maken er eene salade van waar wij van eten dat wij baarden hebben. 't Is toch zoo goed. Ik maak eene kladder en heb het, zooals weleer in school, opgelekt; 'k zit trouwens op mijn keukentafel te schrijven, *ge* moet mij dat lekske vergeven.

Omtrent den avond komen wij aan "Badinga", een statie van den Staat, toe, bijzonder schoon gelegen langs den stroom in een uitsprong van land, doch schoon in 't oog is niet altijd gelukkig en 't is hier waarheid. De heer die den post bedient is ziek gevallen en zegt dat het onmogelijk is voor hem daar zoo alleen nog langer te blijven, daar de omliggende negerdorpen hem allen vijandig zijn. Dus vraagt hij om mee naar Lusambo te gaan met heel zijne inboedel en alle zijne soldaten met hunne vrouwen. Alles stond bij onze aankomst op den oever te kijken. Wij waren het bijzonderste voorwerp hunner nieuwsgierigheid, want nooit hadden zij witte vrouwen gezien. De vrouwen bijzonder jubelden, en toen wij aan land stapten ging er een oorverdoovend gerucht op onder hun van "moyo". Zij kwamen ons de hand drukken en liepen ons achterna overal waar wij gingen, en zongen en riepen en tierden als in triomf.

27 December. Dezen nacht en dezen morgen een Leven van de andere wereld. De vrouwen die heel hun inboedel op den kop in 't schip te brengen hadden, kakelden en swatelden om er hoorendul van te worden. Het meerendeel was voor de "Stanley" bestemd, omdat de "Ville d'Anvers" reeds zoovele mannen aan boord had. Zij waren geperst als de haringen in eene ton, en heel *de* caliche en de groote pirogue was gansch vol. Men gerocht er eindeling door. Geiten, kiekens, honden, manden, potten, pannen, voorraad van alle slag, alles had plaats gevonden.

(.....)

29 December. Hier komt een fougou (mfumu) of overste van de streek in pirogue aangevaren. Hij draagt eene roode sargie om het lijf, heeft een vrecht van blauwe perls rond armen en beenen, alsook twee groote ronde koperen banden en een soort van hoofddekseel die goed op een gegarnierd beesteveld trekt. De zon daalt en gaat slapen en wij ook.

(.....)

31 December. De laatste dag van 't jaar, als ge het niet weet. Wij hebben het geluk de H. Mis bij te wonen en te communiceren. 't Is slechts op zon- en feestdagen dat wij dat geluk hebben. Om 5 1/2, ure zetten wij door en komen om 8 ure aan eene factorij van S.A.B. bediend door Mr JANSSENS. Wij staan er voor eenige minuten, overzien alle de venten en wijven van de statie en trekken dan samen met "Ville d'Anvers" naar Lusambo toe. Wij eten wat vroeger als gewoonte, en om 12 ure komen wij ertoe, onder 't gebrom der kanonnen, 't geroffel van den trommel en 't gefluit van 't machien. Eene menigte die ons van verre toescheen als eerie zwarte massa, stond gereed om ons te bewonderen.

[Te Lusambo] Weldra staat het schip stil. De Heer Inspecteur LE MARINEL komt ons groeten op het schip. In den achternoen doen wij een wandelingske in Lusambo. Heel de bevolking kwam rond ons getropt, volgde ons, liep nevens en voor ons: wij waren letterlijk in de negers begraven. Met duizenden liepen zij rond ons en een oorverdoovend gerucht, dat ons belette te spreken, ging op uit die wilde menigte. Daar keert M. DE DEKEN zich om en roept "moio malingela" (goedendag) en gansch die

menschenmassa herhaalde uit eenen mond hetzelfde woord: *ge* kunt denken welken kreet dat moest wezen.

Mr SANDRART (48) van Lusambo schenkt aan iedere zuster elk twee kleine meisjes die wij mogen medenemen naar Luluaburg.

's Avonds hebben wij weerdig en plechtig "nieuwjaaravond" gevierd. Twee der Paters waren thuis gebleven en wij hebben ons verzet tot elf ure. Dan trekken wij naar bed en een kanonschot, op slag van middernacht afgegeven, kondigt ons aan dat het nieuwe versche jaar 1894 begonnen is. Salut, gegroet! Mocht het ons zalig wezen naar ziel en lichaam in den vollen zin des woords.

De Heer Inspecteur LE MARINEL kwam ons zelve onze meisjes brengen. Hij belooft er ons nog 20 bij, zoodat het getal op 30 gekomen is. Moge de goede God hem beloonen voor dat goede werk.

Zoo is de dag stilletjes gepasseerd. Wij bewonderen de oude PAGNA MATOUMBA met zijne honderd vrouwen. Hij heeft van die slimme piepoogen en een reeds verrimpeld wezen. Hij is op zijn Europeesch gekleed: donkere elastieke broek en vest. Verders draagt hij rond den hals een tiental perelbanden van marbels groot. Van vooren draagt hij drie vier katten- en apenvellen. Niet ver van hem af staan een vijftiental zijner vrouwen, die allemaal schoon opgesmukt en krakend proper zijn. Zij dragen het haar lang, negershaar is hard en gekruld, zoodat het een heele bosch gelijkt; zij lijken ook wel aan kobbejagers. Ook steken er platen en spellen van ivoor in. Die fameuze PAN LA MA TOUMBA koopt jaarlijks een heel karvracht jongens. Voortijds was die machtige chef geheel tegen den Staat, doch hij heeft zich moeten geven, en nu is hij verplicht soldaten te leveren voor den Staat.

Van avond gaan wij eerder slapen dan gisteren.

2 januari. Vandaag is het verhuizing van de *Stanley* naar de "*Ville d'Anvers*" welken stoom er ons tot Luebo brengen moet. Beide schepen liggen tegeneen, zoodat wij slechts over te geven hebben. Vijf balen goed, die al onder in de cale gelegen hadden, zijn gansch nat en bedorven. De stukken vallen er af.

Lusambo is de voornaamste staatspost van den hoogen Congo, waar gemeenlijk vier witte verblijven. Het heeft eene sterke bezetting soldaten en een groot exercitieplein. Het vormt als eene stad met breede straten, langs weerskanten bebouwd met leemen soldaten-huisjes. Er zijn geene kazernen, want ieder soldaat is getrouwd. Hier komen de vrijgemaakte slaven toe, hetgeen maakt dat de bevolking niet kan geschat worden op eenige honderden. Uitgestrekte velden maniok omringen de statie, en nog is men gestadig bezig met grond te ontginnen en bebouwbaar te maken: 't zijn de vrouwen der soldaten en vrijgemaakte slaven welke dat werk verrichten. Men heeft hier reeds belangrijke steenovens en men begint steenen huizen te bouwen. Zoodus zullen de negerhutten aldra verdwijnen en zal het in den Congo evenals bij ons wezen. Hier koopen wij een meisje voor eene vame goed. 't Is goedkoop he!

3 januari. Vandaag gaan wij een wandelingske doen in 't omliggende van Lusambo. Wij hebben eenige dorpjes doorgewandeld die het een bij het ander lagen. Het zien der witte vrouwen wekte veel nieuwsgierigheid en belangstelling, dat het veel geleek aan den bijval die apen en beren bij de kinderwereld t'onzent verwekken, met dit verschil dat hier de groote menschen meedoen met de kinderen. Wat oorverdoovend lawijt ! Wij konden geen een verstaanbaar woord uitbrengen. De burgemeesters van die dorpen kwamen ons groeten, de wijven en venten en jongens en meisjes liepen ons schier overhoop om de hand te drukken. Wij lieten maar doen, en niets kunnende vertellen, hebben wij anders niet gedaan als gelachen, dat amuseert ook.

De rest van den dag hebben wij gebruikt om ons nat goed te drogen en dan weer op te vouwen. Alles zal toch nog kunnen voor iet gebruikt worden. God zij gedankt. Maar 't was toch een treurig aanzien, nat en gespot en beschimmeld zooals het was.

[Van Lusambo naar Luebo]

4 januari. Vandaag trekken wij er van door. Men trekt onze licht-prent met onze nieuwe kinders en daarmee zeggen wij vaarwel aan Lusambo met den wensch dat wij overal zoo wel mochten onthaald worden. Reeds om 12 u. staan wij bij M. JANSSENS. Wij varen terug de Sankuru af. Slecht weer, veel smoor, en nu regent het dat men er geen hond zou door jagen.

6 januari. Drijkoningen. Heden hebben wij de H. Mis. Wij passeeren voorbij de post van LALLEMANT die wij over eenige dagen zoo schoon gevonden hadden. De negers, hem verlaten vindende, hebben alles verbrand. 't Is een gedane werk. Wij blijven om 5 ure stil te Moki-Cama bij M. ANDREA die ons nog eens van zijne excellente tomaten geeft.

7 januari. Heden komen wij den stoomer "Princesse Clementine" in 't gemoet. Hij vaart de Sankuru op en wij varen hem af. Men ligt van weerskanten voor een uur stil. Na die vriendschapsbewijzing zetten zich beide schepen weer in beweging elk langs zijnen kant. Wij vernemen dat de courtier van November aangerand is op den weg der caravanen en alle brieven verloren zijn. Dus, hebt ge mij in october geschreven, dat is zooveel als niet, ik heb niets ontvangen.

(.....)

11 januari. Wij worden bezocht met eene schabouwelijke regenvlaag met donder en bliksem. Wij vertrekken om 7 ure en komen om 2 u. te Luebo toe. God zij gedankt, onze waterreis is ten einde. Nu nog zeven dagen te voet en wij zijn ter onzer bestemming.

Luebo is een factorij van S.A.B., doch nu door den Staat overgenomen. Zij zullen zich langs den overkant der rivier moeten placeeren.

12 januari. Heden hebben wij een klein wandelingske gedaan tot aan den waterval van Luebo op de rivier van dien naam. 't Is waarlijk schoon en 't zien weerd hoe het water zich bruisend van eene zekere hoogte op rotsblokken zich schuimend breekt. Wij krijgen de tijding dat Père GARMYN vandaag met zijn yolk van Luluaburg toekomt om ons af te halen. Hij had 180 mannen en nog vele vrouwen en kinders bij hem.

(Van Luebo naar Luluaburg)

14 januari. Wij zetten om 5 ½ ure door naar Luluaburg toe en hebben aldra twee rivierkens te passeeren waar de negers ons bereidvol op den rug laden en ons erover dragen. Wij komen in een groot bosch met een nauw wegelingske, stooten over wortels, springen over boom en en komen al zoo al dansen en springen en moe zijn van bergen op te klaveren te "Kakenka" toe. Ze dragen ons nog over eene rivier. Deze reis heeft meer als vijf ure geduurd.

(.....)

18 januari. Vandaag hebben wij een redelijk gemakkelijke weg met 5 rivierkens en 2 moerassen. Men gaat erover langs eene brug welke gemaakt is van boomstammen en dikke stokken welke rusten op palen in den rond. Men risschiert er hals en kop en beenen over te breken. Zoo moet men 5 minuten lang over die brugstokken kruipen. Zoo komen wij om 9 ½ ure te Ndumba Kakese toe, een heel klein dorpje. We moeten ons weeren om in de hut te geraken, de deurgaten zijn zoo klein en zoo nauw.

19 januari. Wij vertrekkende met smoorende weder, doch allengskens wordt het warm en zoo heet dat wij er tranen bij storten. 't Zweet liep ons ten allen kanten af. Wij passeeren eenige rivierkens en moerassen alsook twee dorpen. Dan komen wij aan eene rivier die de "Miau" heet. Wij komen om 11 ure te "Bafu" toe, waar evengauw alle de inwoners ons komen bewonderen, groot en klein, man en wijf, jong en oud en al dat beenen had. Zij worden niet moede van kijken, want ze staan ons nog altijd aan te gapen ofschoon we reeds sedert eenige uren aangekomen zijn. Maar het is hun vergeven. Ze hebben ook nooit witte vrouwen gezien. Indien er eene zwarte t'uwent te zien ware, zouden de witte al even kurieus zijn als zij !

Wij gaan slapen. Doch zie, daar berst een onweer los en de geeten bleeten dat het wreed is om hooren, zoodat wij niet veel slapen. Voeg dan daarbij het oorverdoovend gerucht van het hoesten der kemprookers en ge hebt een gedacht van den plezierigen nacht.

20 januari. Wij staan reeds voor 4 ure op, zoodat wij voor 5 reeds op gang zijn. Vandaag loopen wij lichtjes want 't is om thuis. Wij passeeren twee rivieren, dalen en klimmen, zitten voor een uur of twee in hamak en passeeren voorbij "Kassadi" en komen te "Ndumba" toe om 10 ½ ure. Daar rusten wij voor eenige minuten, drinken bittere malafou, eten een ananas en bereiden ons om den tocht voort te zetten. De chef komt ons de hand drukken. 't Ziet er een goedaardige mensch uit, dien aardigaard ! Hij heeft zijnen baard in 6 treskens gevlochten en aan elke tres hangt er een hondebelletje te kluttern. Hij is er toch zoo preusch op. Daar voor mij staat eene vrouw die langs vooren op het haar een klein kalebasje hangen heeft dat ze heel zwierig weet weg en weer te wiegelen op het voorhoofd. Langs achter is er een ledige kardoos aan vastgemaakt. Alle die uitgelezene menschen vormen rond ons een kring en staan ons heel de tijd aan te gapen. Doch hebben wij het ongeluk naar den eenen of den anderen te wijzen of onze beenen wat te verzetten : ze loopen even gauw weg en denken dat wij hen kwaad willen. Eerw. Pater De Deken werpt in die menigte eenige koperen nagels : dat was me eene grobbelinge. Den eenen stootten den anderen weg, allen joelden en woelden ondereen om toch een nageltje te kunnen oprapen.

Wij zetten onzen weg voort, en een weinig verder zien wij de Heer Overste VAN AERTSELAER, vergezeld van Père CAMBIER ons te gemoet komen. Hoe hertelijk en gul was ons onthaal ! Ze waren een uur ver door de brandende noenzon gekomen om ons te verwelkomen.

De weg is schoon en breed tot aan de missie. Men verplicht ons in hangmat te gaan en wij laten ons gezeggen. Wij komen aan een dorpje dat als het voorgeborgte is van de missie. De missie, van hier gezien, is bijzonder schoon. Een breedte weg van 15 tot 20 meters breed loopt van hier naar de zending; langs weerszijden is hij bezet met bananenstruiken; hij is lijnrecht, daalt in de diepte en klimt dan weer lijnrecht naar boven. Wij zien hier en daar reeds volk van de missie; ze komen ons tegen, zeggen en roepen "Makalenge moio", de prontste komen ons handen nemen en zoo gaan wij de missie in.

Daar staan alle de kinders, jongens langs den eenen, meisjes langs den anderen kant in rijen gerangschikt en al op hun uiterste best. Er zijn er een goede 200. Zij zeggen al te samen 'Bonjour Ma Soeur' en buigen tezelfdertijd met het hoofd. Doch wij zochten een zitplaatsje want wij waren schrikkelijk moe. Daar staan de vrouwen en de mannen ook te kijken op hun uiterste best. Wij groeten links en rechts, herhalen met hun "moio, moio" en gaan het steenen huis van de paters binnen. Wij zijn blij van aan het einde van onze reis te wezen. Onze Lieve Heer zij er grootelijks over geprezen en gedankt. Wij hadden geen betere reis kunnen wenschen. Onze Lieve Heer heeft voor ons gezorgd als voor bedorvene kinderen. Hij heeft ons een goede leidsman verleend in de persoon van onze goede pater DE DEKEN. Hij heeft ons gespaard van ziekten, rampen en gevaren. Dus, lieve Moeder, Broeders en Zusters, bedank Onze Lieve Heer met Mij.

De eerste dagen na onze aankomst hier zijn wij het voorwerp geweest van menige bezoeken van chefs van de streke, die met een heel regiment afkwamen om ons te zien. Ze brachten geiten en kiekens mee om dat geluk te hebben. Zij kwamen dansen uitvoeren voor onze deure en zingen en muziek spelen op inlandsche instrumenten dat het een plezier was. 't Was triomphaal zoals ge ziet. Père CAMBIER had een kalf geslacht, zoodus het was kermesse ook.

De missie bestaat tegenwoordig uit 800 personen. Er zijn een honderdtal kinders van ieder geslacht die bekwaam zijn om naar school te gaan. Vele andere zijn nog te klein. De zending van Luluaburg is als eene stad. Er zijn eene menigte breede straten

met hutten in Teem langs weerskanten. In iedere hut woont een menagie. Dat alles is nieuw, want de missie bestaat slechts 2 jaar en alsdan was er nog niets te bespeuren, er woonde hier geen levende ziel. 't Is dank aan den iever van Eerw. Heer CAMBIER, die de missie gesticht heeft en er tegenwoordig nog verblijft, dat men dien schoonen uitslag bestatigen kan.

Men heeft een troep koeien van 25, geiten, zwijnen, schapen, hennen, enz. enz. Voor de aankomst der Zusters molk men de koeien niet, doch zuster ALBANIE, die van den boerenstiel is, heeft geprobeerd of dat niet zou gaan. Ja waarlijk, 't gaat, doch moeilijk, want iedermaal die koeien moeten gemolken worden, moet men ze vastbinden dat zij geenen weg en kan. Alzoo alleenlijk is het mogelijk van te melken. Doch de melk, ofschoon in kleine hoeveelheid, is goed en geeft goede boter welke men in flesschen keernt.

Daar, mijn blad is vol. Tot de naaste keer. Ik schrijf niet meer voor ik tijding van U ontvangen heb.

Beste Moeder, Lieve Broeders en Zusters, ik blijf

Uw toegenegen kind en zuster

MARIA GIJSSELS (burgerlijke naam van zuster Humiliana)

In memoriam

Wim Bossaerts

Sinds het verschijnen van onze vorige nieuwsbrief werd ons nog het overlijden gemeld van ons trouw lid, Wim Bossaerts uit Keerbergen. "Volop genietend van het leven", zo meldt het overlijdensbericht, is hij plots van ons heengegaan.

Geboren in 1933, was de overledene doctor in de rechten en licentiaat in de geschiedenis. In Afrika is hij directeur geweest van de Belgische Autonome School te Bujumbura (Burundi).

Dokter Emiel Van Rompaey

Uit Kessel-Lo bereikte ons zopas het bericht van overlijden van dokter Emiel Van Rompaey, een trouw lid die de leeftijd van 89 jaar had bereikt. Wij herinneren ons dat dokter Van Rompaey zich destijds ten dienste had gesteld van de zieken in Beneden-Congo.

Aanvullende lijst van bijdragen voor het lopende jaar

Wij zeggen dank aan de hierna vermelde leden die zo vriendelijk waren een bijdrage voor het lopende jaar over te maken, en heel bijzonder aan hen die eraan gehouden hebben het bedrag naar boven toe af te ronden.

Een eerste lijst was al verschenen in ons vorig nummer.

De h. W. Alenus, Oostende
De h. G. Avonds, Kapellen
De h. W. Avonds, Vosselaar
Mevr. A. Baele, Gent
De h. J. Baeyens, Denderleeuw
De h. R. Bedert, Oostende
De h. W. Beyls, Zonnebeke
De h. W. Blondeel, Adegem
De h. A. Boeckx, Keerbergen
De h. W. Bossaerts, Keerbergen
Dr. A. Buytaert, St.-Niklaas
De h. A. Callewier, Harelbeke
Mevr. L. Cardon, Oostende
De h. P. Corens, Brasschaat
De h. Craet, Roeselare
De h. Ph. Creten, Borgloon
Mevr. C. De Baedts, St.-Amandsberg
Mevr. M. De Bruyne, Roeselare
Mevr. M.-N. Degel, Varsenare
De h. K. De Goeyse, Herent
Mevr. H. De Maeseneire, Zaventem
De h. D. De Meyer, 1080 Brussel
De h. A. De Ruyter, Heusden
Mevr. I. De Schrijver, Silly
De h. F. De Souter, Temse
De h. G. Devriendt, Assebroek
De h. R. Devriese, Ohain
De h. W. De Wilde, Hasselt
De h. L. De Zutter, Roeselare
De h. J. Eliaerts, Antwerpen
De h. E. Fiorine, Oostende
De h. J. Goedertier, Heusden
Mevr. G. Goethals, Roeselare
Dr. J. Haeverans, Geel
De h. D. Hennaert, 1030 Brussel

De h. F. Hessel, Jalhay
De h. G. Heylen, Zandhoven
De h. L. Jaspers, F-Glorianes
De h. F. Keereman, Kortenberg
De h. E. Kennes, Waver
Mevr. G. Laleman, Roeselare
Mevr. F. le Boulengh (...)
De h. P. Lelièvre-Damit, Tervuren
Mevr. H. Leuridan, Koksijde
De h. Loosen, Zonhoven
De h. M. Paeleman, Laarne
De h. N. Pype, Brugge
De h. P. Reynders, Assesse
De h. J. Schelfhout, Kortrijk
De h. G. Schoevaerts, Vlissegem
De h. Speltincx, Hoeilaart
Mevr. H. Stappers, Berchem
Mevr. A. Steegmans, Diepenbeek
Mevr. M. Stegen, Diepenbeek
De h. M. Strobbe, Merelbeke
Bibliotheek Universiteit Antwerpen
De h. G. Uyttendhove, Heist a/Zee
De h. L. Van Alsenoy, Kapellen
Mevr. Van Baelen-Stappers, Berchem
De h. R. Van Belle, De Pinte
Mevr. C. Van Damme, Kraainem
De h. Van den Abbeele, De Haan
Mevr. D. Ver Boven-Van Hassel
Mevr. Van Poelvoorde, Erembodegem
Dr. E. Van Rompaey, Kessel-Lo
Prof. A. Verdonck, Linden
Mevr. N. Verzele, Oostende
De h. M. Vlassenroot, Dendermonde
Mevr. C. Vos, Halle-Booienhoven

Deze Nieuwsbrief is uitgegeven door de vzw AFRIKAGETUIGENISSEN

Zetel : Jan van Ruusbroecstraat 15, 3080 Tervuren

(e-mail : afrikagetuigenissen@skynet.be)

Bankrekening (IBAN) : BE67 0014 2540 4387

Niets uit deze nieuwsbrief mag worden overgenomen, gekopieerd of gepubliceerd zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, die alle rechten voorbehoudt.